

חלום פלא

(אנדה)

א

...בחביון לבו של העלם פרח גן נהדר, גן־קסמים — פרדס החלומות. רבבות פרחים עלו בו: פרחי פרג, פרחי תאנה אדומים כלהבת אש ופרחי זכריה של חכליל רכה ועצובה, הבצלות לבנות ואיריסים משכרים בריחם, ועוד פרחים רבים אחרים, אשר לא נראה כמוהם על פני כל האדמה, פרתו בו — פרחים אשר צבע להם כעבי השקיעה וכצללי אפלת הערב. ובין הפרחים מתעופפים פרפרי זהב עשירי צבעים ומגוונים, מלקטים את עסיסם, מפוזים ויוצאים במחול, וצפרים שובבות עפות מבד לבד...

ותכונה נפלאה היתה לגן־הקסמים: כל אשר ראה העלם בעיניו, את השמש ואת ההרים ואת זיו גלי הנהר, כרגע נחתם כל זה בסתר גנו ופרח חדש צץ ופרח שם. וכל אשר המה בנפשו, אם יגון בלי מצרים ואם שמחה הומיה ומפכה, והנה פרפר חדש עשיר־צבעים נברא בגן, והפרדס האיר בעתרת זהב חדשה.

העלם היה צמא לחיים. עינים זכות, עיני ילד תמימות, היו לו, והוא היה סופג בהן את הכל — את תכלית השמים ואת אודם שקיעת החמה ואת יסורי האדם. עיניו כשאוף לא ידעו שבעה. ומכל אשר ראתה עינו — והנה יציאים חדשים כגן ועושר קסמיו הלך וגדל...

ובכל שעה ושעה פרפרים נולדים, מפוזים ומכרכרים בין הפרחים הנהדרים ופרחים חדשים פיתחים את גביעיהם...

ובכל שעה ושעה מלקט העלם פרחים כגנו, מאסף פרפרי זהב ומוציאם החוצה. אל העולם הגדול שולח הוא אותם, להיות בין אנשים. והם שמחים לצאת ולראות מדינות רחוקות ושמי תכלית חדשים.

פה, בגן הפלאים שלו, היה העלם האדון שגיא־הכח. לפי חפצו היה רוקם ומרקיד פרפרי זהב, נותן להם חיים ומחזירים לתהו ובהו. והם, הפרחים, התרשקו פה עליו, לטפו אותו, כרעו לפניו ודבקו אחריו — אחרי אדונם אחרי הקוסם הנפלא...

ובגן היה ציץ אחד. הציץ הזה לא היה עשיר כל כך בגוניו, כיתר הפרחים, ורק איזה רוך מיוחד היה בפטורי ציציו... בפנה נסתרה היה הולך ומתרקם. לציץ הזה היו קוראים „בחיר החלומות” של העלם, ויתר הפרחים והפרפרים קנאו בו, כי אדוני הגן היה פוקדו לרגעים, היה משקו תמיד מדם לבו ומעסיס רוחו, היה מטפל בו ומטפתו שכם אחד על כל הפרחים האחרים...

יומ אחד פרח בגן פרח גדול וריהו מלא את כל הגן: באותה שעה אהב העלם...

אבל לא ארכו ימי הפרח: במהרה כמש ונבל; ובאותה שעה עלה פרח חדש בין, פרח קטן ושחור. זה היה ציץ הצער של העלם.

• ככה היה העלם, הקוסם הנפלא, מאסף מכמנים בגנו וחוזר ומפזרם ביד נדיבה. יורד היה שמה ואורה פרחים ככל אות לבו, זורע ציצים חדשים ומשתעשע בפרחו-חמודו, בבחיר חלומותיו. והמה, הפרחים, היו מתלחשים לבואו, מצפים היו כולם, אולי יפקדם היום ויוציאם לחפשי... וצפרים היו שרות לכבודו — הלא פה הוא היה האדון שגייאהכת, אשר הכל יכול...

ב

באותה שעה היתה מלחמה בעולם. אויב חמוש מגן וברזל התנפל על ארץ קטנה, על ארץ מולדתו של העלם. ובני הארץ היתה להם רק אחת—אש אהבה לחירות בערה בלבם; אבל לאויב היו חרבות וחצים רבים ומספרו היה רב ועצום מאד. נצחו חרבות הברזל את לבות החירות—גבר האויב וכבש את הארץ. ואולם אנשי מלחמה היו בארץ, גבורי נפש, אשר הוסיפו גם אחרי-כך להלחם באויב—וביניהם היה גם העלם.

ונפלא הרבר: העלם לא ידע מה פחד. הוא היה מביט בשחוק חרישי אל החצים אשר התעופפו מימינו ומשמאלנו, ובכל התגרות אשר בהן אכלה חרב האויב ימין ושמאל עמד הוא לבלי חת ועיניו התמימות, עיני הילד, הפיקו אור. מלא זוהר היה כולו בין רעיו, שופי שמש וסער, בתרוזה רכה בין ארוזים חסוכים, ובאשר שאלו אותו רעיו, אנשי המלהמה, איך זה לא יירא עד מה לנפשו, וענה העלם בבטחה, ועיניו התמימות הזהירו: הוא לא יכול למות. הן הוא נושא בחבו אלפי פרחים, גן קסמים פורח בקרבו, ובגן ההוא יש לו פרח נהרר—בחיר חלומותיו. ואם הוא ימות, מה יעשה עם מחמדי פרחיו? לא, אחי! לא אוכל למות...

ואלהי המלחמה הפנה להם עורף. האויב עשה שמות במולדתם. רק מעטים נשארו עוד עויני-נפש, והם התחבאו במערות ולעת מצוא היו כגיחים על האויב מן המארב, ובין עזי-הנפש האלה היה תמיד העלם הנפלא, והחרב באמת כאלו חסה עליו, והוא היה יוצא שלם...

יש אשר רעיו, אלה אשר נשאר בחיים, היו מתאוננים על רוע גורלם, על שהם מסתתרים במצרות כחיתו יער וכינשופים. אבל הוא, בעל-החלומות, מאושר היה. מה חסר הוא? בצאתו – והנה עולם-יה גדול ורחב והררי תכלת יפרשו לפניו שרשרתם, ובלילה אפריזון כוכבים נוצץ ממעל לראשו ורוחות מתלחשות מסביב והאפלה רומזה לו. אלפי סודות תלחש האפלה על אזנו וצל כל עץ ידבר עמו... ובהשתתק הכל מסביב בדמי הליילה, אז ירד העלם לגנו, לגן הקסם שלו. שם מתוך הדממה יקשיב בהתמלא פרחיו, פרחי נפשו, עסיס יבשטוף הלשד בציציו. הוא שומע כשרש גביעיהם הנפתחים ורואה בהנלד פרתים ופרפרים חדשים... בליילה בליילה יצאו פרפריו ממחבואי הגן, וכנפיהם מכוסות טל לבן, ישוטו החוצה, כצאת עדת דגי זהב ממצמקי הנהר לאור ירח לשוט על פני המים – ומה לו אז לסער, ומה לו למלחמה, אם בקרבו צצים פרחי אביב? את, מה עשיר הוא ומה רבו מכמניו? הוא אוסף שלל פרחי זהב, צד הטון פרפרים-חלומות ומפזר לרעיו, ביד רחבה הוא מפזר לרעיו ממיטב עשרו, ואז אור קל יאיר גם את פני חבריו המצוטים בפצעים ובצללקות...

הרבה מרעיו אנשי המלחמה כבר מצאו להם קבר. האויב הקיף את המצרות מכל העברים ושם עליהן מצור. עתה חושב האויב, כי נטל ממנו גם את השמש ואת הכוכבים... אך הם לא ידעו, כי יש לו גן-תפארה, שם גם שמש מאירה לו, גם אודם שקיעת חמה יש שם, גם כוכבים ניצצים ומעינות בגיל מפכים, שם צפרים מגוונות באות ואוכלות מידו ופרפרים-חלומות מתרפקים עליו. שם מחכה לו בחיר פרחיו והוא משקה אותו ממיטב נפשו ומתענג עליו, ובראותו אותו וסר צל כל דאגה ממנו ונפשו תמלא שקט... הלא בגן הקסם שלו היה, והוא אדונן ורבונין של רבבות נשמות אלו...

אז יש שמתוך האפלה היה שולח פרפרים לאויר העולם ומוציאם מגנו אך בחיר חלומותיו נשאר כמוס אתו בזוית חבויה בגן. אותו, את אוהב רוחו, לא יוכל להוציא... יש שהיה הפרת מתחבט בכחלי גנו, והוא היה מרגיש אז תנועותיו בקרבו כאשר המרגישה תנועות עיברה. חפץ היה אז לתת דדורו גם לציציו זה – אבל לא יכול; הוא לא ידע את הפתח לגנו... כצפור בכלוב כן היה אוהב רוחו בקרבו – והוא לא יכול לשחררו.

כל רעיו נהרגו במלחמה והיא נשאר אז לבדו, לבדו. עוד מעט וגם אליו יגיע האויב, ואז קמט חרש, קמט דאגה נולד לו על מצחו הרחב וצחוק ילד תמים ידום בזויות שפתיו – וימות...

מה יהיה אם אחרי כל זאת יתקפה המות? כל חבריו עזי-הנפש מתו, עיניהם כבו ובשרם קפא. הוא מהם?

על הייו לא יחום – הן בעד מולדתו ימות. אבל מה יהיה לגנו הנהדר, לפרפרי הזהב, ומבחר פרחיו, בחיר-חלומותיו, מה יהיה אז? כן, חובתו היא להוציאם החוצה, לקרוע סגור לבו ולשלח לתפשי את כל צפריו ופרחיו...

אך פתאם חרד. הוא הרגיש, כי אבדה לו המסלה לגנו. אבד לו המפתח – והוא לא יוכל לבוא שמה...

אוייה! הוא, אדוני הגן, השלים הגדול, עמד עתה באין אונים לפניהם. לא, הוא לא היה שליט בהם, הוא לא יוכל להצילם... עתה יגועו בלבו כולם, כל עולמות הקסם, וגם בחיר פרחיו אהוב רוחו יגוע, כגוע עבור במעי אשה בבוא עליה המות...

והאויב הולך הולך וקרב ועוד מעט והתנפל על מערתו. פתאם ראה עין בעין כי אין תקוה. קץ בא לחיים – עוד מעט ויפרד מן העולם ומן השמש ומן הכיכבים.

אך לאחת התפלל או: רוח השירה, זאת אשר נחה עליו לפני, תבוא-נא זאת הפעם האחרונה, תמלאהו-נא כנבל יין, תרעיד-נא את כל לבו למען ידבר שיר – זאת הפעם האחרונה.

תפקד-נא את עיניו ותגלה לו את המסלה לגנו אשר אבדה לו – לגן חמודותיו – למען יתן חיים לכל פרפריו וצפריו וישלח את כולם לחפשי – ואז במנוחה ילך ויעבור...

תכא-נא הרוח, זאת אשר נתנה לו אושר זה כמה פעמים, תכוא-נא לרגע אחד ותתן דרור לגנניו – זה היום האחרון...

אך רחמי השמים התאכזרו לו ורוח אלהים סר ממנו. לנוכח פני המות הבא, אל מול האבדון הקרוב, נשארה פתאם נשמתו ריקה ואלמת... זר היה לגנו, שכח את שפת צפריו, את הכל שכח. וגנו היה סגור לפניו ותהום חשכה נפתחה בקרבו...

הוא יצא מן המערה לראות בפעם האחרונה את ההרים ואת השמים – ולהגיח אל האויב...

עצמי יער ורוחות שדי! אלה רעיו מכבר, אלה אשר ברעני בדידותו היו מתלחשים עמו ואלפי סודות גלו לו, יגלו-נא לו הם את הסוד האחד – את המסלה לגנו... כוכבי אל ממצל! הנה תמיד היו נוצצים לו באהבה – ישלחו-נא לו קרן אחת עתה ובה יליתו את סודו...

אך נסתמה שפתם ממנו – נאלמו הרוחות והעצים והכוכבים... וברגע הזה התחוללה בקרבו סערה. כקן צפרים מורגזות בחץ ציד – התעופפו הפרפרים, התחבסו בכנפיהם הרכות אל דלתות כלובם – גאולה שאפו, גאולה, גאולה ממר המות...

וכלם כתרו עתה את אדונם, את הקוסם רב האיתנים, והם מתחננים אליו, כי האמינו בו, באדונם השליט, וידעו כי הוא שניא-כח... והוא מביט אליהם והנה אין אלה פרפרים – רבבות עיני ילדים סביטות עליו בתפלה... רבבות נשמות, אשר נדונו לגוע, מתרפקות עליו, באלפי קולות בוכות הן, רבבות נפשות מיחלות ממנו גאולה...

והוא שובע את קולות ילדיו המבקשים עזר – הוא רואה ידים קטנות, פרושות בתפלה, מבקשות לחיים – והוא רואה את החרב הנשואה עליהם, ולא יוכל, לא יוכל להצילם...

זאת ילדיו הוא רואה נרצחים לעיניו—ועומד על דמם ודבר לא יוכל לעשות... הוא, אשר כל ימיו היה מלא אושר וזוהר, נתמלא פתאם יאוש מאין מוצא... באותה שעה נגמל בלבו ציץ הצער, הצער השחור... השליט הגדול עמד לפנייהם באין אונים... נתקו פתאם כל תקותיו, והוא נשאר דל וריק לנוכח פני המות. ובכוא האויב וחץ פתאם פלח את לבו וקפא על פניו מראה היאוש והגיהנום—והנה נחתם כל זה לנצח על פניו...

ג

אבל הפרח הגדול, בחיר חלומותיו, לא אבד. כי בעצם הרגע אשר פלח החץ את לב המשורר, יצא הפרח האסיר, ויהי לפרפר בעל כנפים מגוונות. בצאתו נתקל בפרח הצער, וכנפיו טבלו בעסיסו השחור—ותחשכנה מעט.

וככה יצא להפשי ופרח לאויר העולם.

קל וכמו אויר היה בצאתו והוא שם בין אנשים ולא היה נראה להם. ובהיותו שוכן בלב אדם, היה בוקע שם מעינות יופי וזוהר. אכן נפלא הדבר: כל היופי הזה לא היה מעורר שמחה בלב, כי אם עצב טמיר, איזו שאיפה לברוח לעולמות לא נודעו, כי יחד עם ציץ היופי, בחיר החלומות, היתה על כנפיו טפת עסיס שחור, טפת הרעל מפרח הצער...

ובהיות הפרפר בא לתוך איזה לב, היתה טפת הרעל תוססת, תוססת שם חרש, ואיזה רגש מכאיב-מתוק היה ממלא את הלב.

וכאלו היה הפרפר מלחש בסתר... על יפי העולם היה מלחש ועל חיים רכים שנקטפו בלא עת ועל המון חלומות זהב נרצחים באבם ועל איזה עון, עון ההויה, לחש החלום, כאלו קובלנא אלמת היתה בו.

אבל לא זומן רב היה מקנן בלב אדם. כצפור נודדת אהב לשנות את קנו. עולמות חדשים נתגלו לאדם, המון רגשות זוהר ועל המו בלבו—והנה נגזו הפרפר והלך לו, ולא ידע איש מאין בא ואנה פנה.

והחלום—מעין יפיו נשאר חתום, וככה היה נודל, פרפר אלם, מלא נגהות וצל. כאורת נסתר היה משוטט בין בני האדם.

ותוצה היה הפרפר דורות, כנשמה באין גוף, מנוחה לא מצא לו. כצפור שובבה וקלתידות היה נודד מלב ללב, להתנדע בפתע פתאם לאיזה אדם ולמלא את רוחו—ולעובו בעוד רגע וללכת הלאה. ואולם טמיר ולא נראה היה משוטט בעולם, ואיש לא ידע לתפשו ולאמר: הנה הוא!

צר היה לנשמת המסורר על בנה-חלומה אשר נדון לנרודים, ותחנן לפני בוראה אשר יביא גואל לו למען ימצא לו מנוחה באחד הלבבות. הלא פלאי הוא הולך בעולם, ואיש לא יכירנו. יתן אלהים אדם, אשר יקראהו בשם... ומן השמים ענה לה קול:

— החפצה את למחות את שמך את ושם אחר יקרא על ילידך?
והנשמה ענחה: הלא חפצה האם כי בנה ינחן לאחר—ולו רק ירחיה. יהי
גא חלומי לאחר, ורק ימצאנא לו גאולה, יבואנא לו מרגוע...
ויוסף הקול לדבר:

— "דעי לך, כתי, כי חלום אשר נולד בנשמה לא יציץ ולא יפרח
בלתיאם לבדה ואין לב אחר מבלעדיה אשר בו ישגשג ויהפתח. ואם נקטפו
חיך—לנצה ישאר חלומך כמוס וגואל לא יהיה לו.

אך למה זה צר לך ולמה תתחנני? איפה הם חלומותיך אשר יצאו מלבך
בחיך? הם קפאו זה כבר. בצאתם להיות נודדים בין אנשים פרוחה מהם נשבתם
והם נשארו קופאים ודוממים. דעי לך רק האחת: גלוי החלומות—זה הוא מותם.
כל החלומות, שנתגלו לך ויצאו לשוט בתבל, נעשו זרים לך, כעלים יבשים
הנושרים מן האילן. חלומות הזהב באו אל בין בני האדם, ובני האדם הסירו
מעליהם את עדימ, התיכו את זהב חלומותיך למטבעות, לשקלים עוברים
לסוחר, לפרוטות מצלצלות היה זהב פרפריך.

כל החלומות אינם שלך. רק אחד נשאר עחה לך, בחיר חלומותיך, והוא
עודנו חי. לפרפר זה נכון גורל אחר וחיי־עולם נתנו לו. הוא ישאר לעולם
חלום כמוס ולא מובן, כי רק חלומות פלא מחממים את לב האדם ונושאים
אותו לעולם האפל. ואם כל הפרחים יקפאו, ואם כל הפרפרים יגועו—בן
אונך זה עוד ירגיש לב האדם ויהמה ברוחו...

אלה הם השלומים אשר נתנו לנשמתך—תחת המכאובים אשר סבלת,
בוֹחֶמְךָ זה תחיי גם את ותחיי לנצח."

וככה נשאר הפרפר כמוס ונסתר ולא מובן. ככה היה משוטט מלב
ללב—ללבוות לבבות יפים היה בוחר ושט היה כאשר היה משוטט מפרח
לפרח ואינו מוצא לו מנוחה. אך רגע אחד שוהה הזרפר בלב הפרח עם
העיסים אשר בנביעו, אך זכרו נשאר לנצה בפרח, כי הפרח עושה פרי
אחרי־כן. כן היה לב האדם אחרי בוא החלום הכמוס, צץ ציצו ונתן פריו.
אלפי גונים היו לו. יש שצלצולים אחדים ממנו תצוד און קשבה, ונחה
עליה הרוח ואמרה כל הנשמה שירה, ויש שעם קרן אורה היה חודד ללב
עלמה, והמון געגועים תקפוה פתאם ולכה נמלא אהבה. זוהר החיים עם שחר
המות היו בחלום הנודד, והוא היה מחדש כנשר את נעוריו.

הם הפה הרגשות המתעוררים בין הערבים בלב ואנחנו לא נדע מאין
באו, ירעידו אותנו וספה רעל מתוק יטילו אל לבבנו. וככה הם נעלמים כלעמת
שבאו ולא נדע אנה הלכו—פרפריים שובבים אשר רק רגע אחד מתעכבים בכוס
פרחיהם. הם המה חלומות ההולכים עזירים, אורחים לרגע אחד המפריס את
לבבנו, חלומות שאין להם פתרונים. צללי נפשות הם אשר נדמו לנצח,
שירים כמוסים אשר באוי אין להם...